

Nezodpovědná "úřednická ministerstva".

V Rakousku se to s ústavností nebralo nikdy vážně. Lid ústavností dlouho dobře nerozuměl, a byla mu po dlouhá léta spíše jen politickým heslem nežli pročitelnou veřejno-právní potřebou, a vládnoucí kruhy byly opět příliš zvyklé byrokratickému a absolutistickému poručnickovství, aby se z dobré vůle a k vůli lidu této moci vzdaly. Tak si aspoň můžeme vysvětliti to zatrápěcí faktum, že Rakousko přes všechny ústavodárné sliby od r. 1848 dalo národům rakouským ústavu teprve r. 1876 a to ještě kusou, zkomolenou a pro valnou část občanstva nepřijatelnou.

A přece i tato kusá ústava byla od svého prohlášení tolikrát a tak hrubě porušována, že osvěcenější cizina i domácí občané ještě do dnes řadí Rakousko do států poloabsolutistických.

Pověstný § 14. — je opět na obzoru. A co je při tom nejžalostnějšího, že z řad rakouského občanstva, pokud toto drží politickou moc, bez ohledu, zda jedná se o národy slovanské či německé, neozývá se proti tomuto porušování ústavy ani jediného hlasu, ba co více: Zástupcové těchto politickou mocí obdařených tříd spjatých v užívání § 14. jediný protestek, kterým se může zabrániti státní krizi. Absolutistický § 14. se vžil a jeho vláda jde do posledního roku tohoto století.

Než vedle toho žalostného úpadku smyslu pro ústavnost jsou ještě další okolnosti, které otvírají smutnou perspektivu do rakouského života ústavního. Tam si také počínají zvykat i z. v. úřednickým ministerstvím. V krátké době byla v Rakousku 4 ministerstva úřednická: Kiellmannsgergovo, Gautschovo, Claryho a Wittkovo.

Co je to vůbec to úřednické ministrstvo? Státní základní zákon o moci výkoné nezná žádného úřednického ministerstva, on mluví jen o "ministerstvech" a "ministrech", a přece dnes se číne velmi přesný rozdíl mezi slovem "ministerstvo" a "úřednické ministrstvo". Prvým rozumí se takové, které odpovídá principům parlamentarismu; skládá se ze členů, kteří ve své většině zaujmou pouze jistá místa občanské důvěry a kteří mají také určité politické přesvědčení; takové ministrstvo odpovídá též principům majorit, vládnoucí ve sboru zákonodárném, a s touto majoritou vzniká, stojí a padá. Zkrátka: Ministrstvo takové jest zřejmou výslednicí politického a ústavního přesvědčení většiny obyvatelstva ve státě a jako takové má v teorii a v praxi z právního nároku na jmeno konstitučního ministerstva. Povolávají tedy takové ministrstvo jest prvním požadavkem, jenž přináší nejvyšší moci ve státě.

Naproti tomu ministrstvo úřednické skládá se z pouhých státních úředníků, kteří svou úřednickou subordinanci přenášejí i na křesla ministerská, kteří jako úředníci nemají nebu aspoň neschopnosti politického přesvědčení a kteří jsou povoláni toliko "ad hoc", t. j. k provedení nějakého zvláštního opatření, k němuž konstituční ministři buď se propůjčili nechtějí nebo nemohou. Úřednické ministrstvo nemá za sebou také nikdy určité politické většiny a také nevládne v duchu nějaké většiny. Ono se vždy cítí jen jako úřednické a jako takové má cit zodpovědnosti jen směrem nahoru, nikdy dolů. Ministrstvo takové je rozhodně úkazem nezdravým a vydává to špatné svědectví pro zákonodárné sbory v Rakousku, že ministrstva taková jsou možná, a že tak často se objevují na jevišti. A dnes již i tato ministrstva se svým nesmazatelným příznakem "nezodpovědnosti" se vžila, a zástupci rakouských národů nikdy vážně ani nepřipadají volati takové "ministrstva" k zodpovědnosti. Zvykli si již takové ministrstva blonoviti omlouvat: "Vždyť to jsou pouzí úředníci, kteří mají určitý rozkaz, jež musí třeba i proti lepšímu přesvědčení vykonati."

Avšak i tato úřednická ministrstva lze aspoň v teorii pokládati za ústavní, vždyť i na ně, třeba by měla přivěsek "úřednická", vztahují se ustanovení základních zákonů. Jest však tu ještě další zlořád, který přičítá se již i nejliberálnější teorii. V Rakousku vlastně již není ani úřednických ministrů, tam vůbec již nejsou ministři, nýbrž jen osoby pověřené správou toho kterého

ministrského oboru. V posledním "ministerstvu" Wittkově jsou jen tři "opravdoví ministři": Wittek (železnice), Welsersheimb (zem. obrana) a polský ministrkrajana (le-li tento obor vůbec za ministerský pokládati). Všichni ostatní jsou jen správci.

Dle čl. 2. zák. zák. č. 145. vykonává císař moc vládní prostřednictvím zodpovědných ministrů; ústavnost a zákonitost vládních činů, které spadají v jejich pravomoc. Dle čl. 10., téhož zák., prohlašují se zákony s podpisem zodpovědného ministerstva, a dle čl. 13. musejí ministři skládati přísahu, že budou nezlomně hájiti ústavu. Dle § 1. zák. o zodpovědnosti ministrů musí každý vládní čin panovníků býti spolupodepsán zodpovědným ministrem, a jen na ministry vztahuje se i povinnost zodpovídati za činy vládní. Nuže, není-li tu ministrů, pak je přirozeno, že tu není ani zodpovědnosti a že tu není ani povinnosti skládati předepsanou ministerskou přísahu.

A skutečně, dnešní "správcové" ministerských oborů nebyli ani vzati do přísahy, a jako takoví zodpovědnosti nemají. A nicméně jsou povoláni k tomu, aby pomocí absolutistického článku 14. provedli četné zákony a nezbytnosti, a to zákony takového rázu, jako jsou poslední předlohy o rakousko-uherském vyrovnání.

Ba věru — ne již pouhá ústava, nýbrž již i sama ústavnost v Rakousku klesá hloub a hloub, a lid toho již ani necítí, a poslanci — ti se rvou o stůj, za tím co věrjich prchá před očima. Sam.

Stávka horníků v Čechách.

O této neobyčejné události ve staré vlasti píše Nár. Listy v úvodním článku:

"Boj musí býti dobojován! Správy dolů dělnictvu neustoupí, ne a ne!"

Tak zní rozhodnutí pánův černého bohatství, jež uloženo je v útrokách země kolem Kladna.

A není pochybnosti, že tvrdí uhelní baroni z pánev duchcovské, falknovské k nim se přidají a že tam dole u Plzně také k nim se připojí.

Zástupci stávkujících dělníků odpovídají stejným způsobem: "Nevrátíme se do práce dokud nebude požadavkům našim vyhověno. Ne a ne!"

Kdo tedy děle to vydrží?

Na jedné straně bojuje tu lakotnost podnikatelů, na druhé dělnický organisovaný vzor, který si myslí, že také on může učiniti, co beztoho dělá každý obchodník, že totiž bez ohledu na jiné využitkuje na svůj prospěch konjunkturny.

Otázka je tedy, bude-li větší lakotnost po zlatě u pánů, či větší heroismus ve snášení nedostatku a bída na straně dělníků.

Což ale ti, kteří nejsou ani majiteli uhelných dolů ani horníky? Ti to uhelnou. Ba odnášejí již dnes. Co jsou platny všechny sliby, všechno požitání. Tolik je jisto, že potrvá-li stávka jen osmdní, nebude v Praze a v Pědemstích kousku uhlí a koks, nehledě k některým domácnostem, které byly tak šťastny a zásobily se palivem před samým propuknutím kalamity.

Co ale znamená velké pálmiliónové město bez paliva, nemožno si téměř ani představit. Jedna kalamita souvisí s druhou a tvoří nekonečný řetěz bída. Nejde tu pouze o to, že budeme mrznout a že svítiti budeme všude jen petrolejem, svíčkami a loučemi, bude zastavena všude též doprava s pohonem parním a elektrickým. Školy se zavřou a bída, že zavřeny budou i továrny, že přestane všechna drobná práce průmyslová, pokud se zaměstnává obráběním kovů a má ohně zapotřebí a následkem toho, že nespočetné tisíce dělníků a jejich rodiny zůstanou bez vřívky.

Nevíme, zdali stávkující uvážili, jak bolestnou zásadu stávkou ránu vlastnímu soudruhům v jiných oborech práce a zdali měli na zřeteli následky stávků též zpupní páni ředitelové uhelných dolů, než se byli usnesli na svolání smírčí soud mezi zaměstnavateli a zaměstnanými se nedastaviti. A je možno, aby více než padesát tisíc usudých lidí v tomto městě na delší dobu zůstalo bez chleba?

V takovou dobu, jaká je nyní, teprve se jeví ohromná důležitost uhlí. V našem pomebí bez topiva vůbec nelze existovati; vedle potravin a chráněného bydliště je uhlí nejdůležitější potřebou lidskou. Vždyť oheň zařadován v minulých věcích vedle vzduchu,

země a vody mezi tak zvané živly. Vezme ale, jak je dobývání jeho a prodej u nás organisován.

Táбак si rezervoval stáť jako monopol, také sůl — tedy potraviny, bez nichž bychom se v nejnějším případě mohli obejiti — ale dobývání uhlí přenechal private speculaci, ponechav si jenom jakoby patronát nad dolováním, které ovšem, kdyby nebylo drženo na uzdě, tropilo by z kapitalistické hrabivosti ještě větší nešvary než dnes.

Důl zabráti a jej vykořistovati může jen velký boháč nebo celá společnost. A ta členy své podělí prostě akcemi, že mají nárok na čistý zisk, a tím vše odbyto. Akcionář souvisí s podnikem jen prostřednictvím tohoto pomalovaného papíru a připojeného k němu kuponového archu. Jinak se o něj nestará.

Nenávisť horníků k pánům se dědí s otce na syna a ta je přičinou oněch hrozných, ale nikoli pouze v romantické fantasii zrozných zjevů, jež líčí tak drasticky Zola ve svém Germinalu. A nezapíráte s takovým horníkem, když vám líčí se slzami v očích, že v zimě, má-li tak zvanou noční šichtu, po celé měsíce nespátí paprsek slunce, že po celé neděle nevymění slova se svými dětmi, jež opouští, kdy ještě spí a vrací se, kdy už zase spí? Vždyť má mnohý horník až dvě hodiny k šachtě. A dejte se spustit dolů a plíže se tam shrbeno po několik hodin. Představte si práci na stametrů pod zemí v tuzoučkách, nízkých chodbách, tak že v některých nucen horník pracovati kleče nebo leže. Představte si hubené vyochrtlé tvory, jak při kahanici do naha svalučení ryjí v uhelných slujích.

Představte si práci tu v horkém, dusivém, škodlivými plyny prosyceném vzduchu, v němž ubožák ztráviti musí plných dvanáct hodin a potom si dejte rozevřít nabože v té velké knize, která leží u pana ředitele, jeho konto. Víte, co ubožák vydělá? Je-li havilem, třicet až šestatřicet zlatých, nejvýš ale čtyřicet zlatých měsíčně, z nichž ale několik zlatých odpovídá mu na bratrskou pokladnu, na různé tresty atd. atd. Tak málo za tak strašnou práci. A potom se divte, že první výbuchy dělnického lidu proti nesnesitelnému vyssavitelství podnikatelů udály se v uhelných dolech, a sice v uhelných dolech britských, kde první boje za emancipaci dělnictva svedli uhelní otroci valesšití.

Na druhé straně jiný obraz. Víte, co jest metrický cent uhlí? Jak malouká jest to hromádka! Pojednou li pak v zimě nezmrzí v kamnech. A víte, co stojí? Tolik.

Že za ten cent po celý den musí mnohý dělník, ba i malý úředník aneb sluha pilně pracovati. Ba, v mnohé domácnosti máieho člověka se v zimě více protopí, než prof. A přece stále ještě ceny stoupají.

Jděte dnes na bursu a co tam zvíte? Jest pravda, papíry uhelných dolů a průmyslových závodů s nimi spojených poněkud z počátku na hodnotě pozbyly, však záhy se opět zavily, poněvadž bursa akceptovala již předem to, že následky stávků ponesou konsumenty.

Ředitelstvo dolů společnosti státní dráhy prohlásilo, že jejich zástupci nezúčastní se schůze smírčího úřadu. V diktátu, že zástupci tito nebudou o vyrovnání a tedy o požadavcích hornictva vyjednávati a že se porad smírčího úřadu dříve nepřímo, dokud nezaujímí horníci práce znovu se neujmou, nevězelo nic jiného, nežli že vřčí požadavkům horníků zaujalí stanovisko naprosto odmítavé.

Poměry horníků jsou skutečně žalostné a nanejvýš trudné a co žádají, není nikterak nespolečné. Jejich hlavní požadavky vrcholí předně v reorganisaci bratrských pokladen, jež oprávněnost a nutnost prokázána jž tím, že stát sám uznal potřbu zásahnouti do věci této.

Druhým požadavkem jest osmihodinná pracovní doba, která zavedená jest již v tak četných oborech dělné práce, a nečiní v ohledu tom výjimky ani doly uhelné. I na Kladně jest již zavedená a sice na dolech společnosti státní dráhy a domáhají-li se jí také horníci zaměstnaní u druhých dvou těžbařských společností — pražské železářské a dráhy buštěhradské — hlásí se jen o to, co za stejných místních i výrobních poměrů mají již jejich soudruzi i na Kladně.

Dalším požadavkem jest týdenní

výplata. Ve všech oborech výroby, i živnostenské, jest týdenní výplata zavedena, jenom při hornictví zůstal do dnešního dne starý zvyk, vyplácti dělnictvo ve lbůtých delších, čtrnáctidenních. Horníci žádají nyní, aby se jim mzda vyplácela týdně. Nechtějí toho jenom na Kladně, nýbrž domáhají se změněné změny všude, na př. i v Moravské Ostravě a ve všech uhelných revírech Rakouska i za hranicemi a ani ve věci této nežadají žádné novoty, neboť týdenní výplata na některých dolech již zavedena jest.

Když vypukla stávka v revíru moravsko-ostravském a po ní i v kladenském, prohlásila správa státních dolů na Mostecku v zásadě, že povolí svému hornictvu osmihodinnou pracovní dobu i týdenní výplatu, když zachová se klidně. Co jest možným u erárních dolů, nelze odpirati ani na př. na dolech pražské železářské společnosti, která — budíť to již předem řečeno — hraje při naprostém odmítnutí požadavků kladenských horníků prim.

Čtvrtý požadavek stávkujících jest zvýšení mzdy, který jest zcela oprávněný a jehož splnění správy dolů na Kladensku dlouho odpirati nemožno, nechtějí-li dopouštěti se hrozného hříchů na zásadách lidskosti.

Čeho žádají stávkující? Nic více, nežli aby za svotu úmornou, lopotnou a pro lidské zdraví nanejvýš záhubnou práci, při níž dávají denně své životy v šanc, dostávali všeho všudy i zlatý 60 kor. Je to snad přepjatý požadavek za práci, která člověka předčasně ukládá v hrob a má-li železnou konstrukci, aspoň jej tělesně zuboží a zmrazí?

Abý pak úplné jasno bylo, že požadavek i zl. 60 kor. denní mzdy pro uhlíkopa na Kladně není ničím nespolečným, důlnou uvéstí, že horníci, kteří provádějí tutéž práci v české severní pánvi hnědohelné, ku př. v revíru mosteckém, duchcovském atd., dostávají za ni dnes denního platu z zl. 30 kor. až z zl. 60 kor.

Francie, Anglie a Německo.

Patiřský nacionalistický novinář, p. Maurice Barres, uveřejnil a komentoval ve včerejším "Journalu" dopis p. And. Cheradama, který, jak známo, k vůli politickému studiu 3 leta po Evropě cestoval a jehož četné publikace v kompetentních kruzích veliký zájem vyvolaly.

V dopise se jedná o postavení Francie, vzhledem k Anglii a Německu.

P. M. Barres jest znepokojen chováním a zahraniční politikou jistých francouzských osobností, které tvrdí, že dlužno považovati po světové válce bažiči Anglii za nepřítel lidstva vůbec a že nutno, by se vše stálým anglickým choutkám po nekonečné expansi energetiky opeřlo, jelikož již zpupný Albion namlouvá a se chlubí, že "stojí sám a sám proti všem velmocem a že jim snadno a s úspěchem čeliti dovede!"

Dle úsudku Barresova by se stalo mocné a po mimoevropských trzích a větším vývozu se stále pachtící Německo hlavním živlem protibrannické koalice a následkem toho by bylo francouzským státníkům asi následující vodorádky na cestě nové politiky. Podněcovati lid i dáte proti Anglii a ukonejšovati francouzské veřejné mínění poznenáhlu v motivech oprávněné nenávisti, která se proti Němcům v otázce elsaskolotrinské zakofenila předstíráním, že jsou hranice Vogés lepší a výhodnější hranicí Rýnu a že se Elzasané a Lotrinčané bez toho již dávno bezvředného odboje vzdali a se své staré vlasti nadobro odcizili.

Pes to ale — pokračuje pan Barres, že se Francie dnes hlavně Angli zabývá, nemožno nikterak tvrditi, že by byla z Německa očí spustila, neb že by se byli staří Elsasané a Lotrinčané s německou vládou spřátelili.

A kdyby se i na krásně v "říšských zemích" list v neprospekch Francie byl obrátil, nemůže a nesmí se nižádná vláda francouzská nikdy myšlenky na odvetu a novoobsazení starých francouzských krajů vzdáti. K podobnému úsudku dospěl i p. Cheradame, který si zvláště odhalením německých intrik v Rakousku u francouzských politiků pověst bystrozrakého pozorovatele upevnil. Cheradame předvídá nebezpečí, které německým zakročením v říši Habsburků pro evropskou rovnováhu vyvstane a soudí bez-

Každý vi

...že k jistému vyléčení...

vymknotin, pňhmoz žin a stuh'otí úto

nef nic lepšího než

ST. • JACOB'S • CEL.

Je to to pravé, jisté a spolehlivé.

pochyby správné, an se o přípravách akce na vlastní oči přesvědčil.

Pro něho není Německo pouze nebezpečným státem, protože Rýn a dvě francouzské země ovládá, ale i pro svou k Dunaji a k Jaderskému moři směřující expansi, která by mu v Evropě nesmírnou převahu zajstila.

Turci a Němci.

Německý vyslanec v Cařihradě vřimhl, jak se nám oznamuje, u sultána povolení ku zařizení tří nových poštovních úřadů v Soluně, v Angoře a Beyrutu. Jest velmi přiznačné, že se povolení toto stalo v době, kdy se turecká vláda o odstranění cizopanských (francouzských, ruských, rakouských a vlašských) poštovních úřadů v Cařihradě domáhala.

Turecká vláda smluvila za příčinou "ramazanu" s německou, cařihradskou bankou půjčku dvě stě tisíc tureckých liber (4,500,000 korun) a nabídlá 8 procent úrok. Řiditel závodu, který je zároveň i správcem anatolských dráh, přijal nabídnuti.

Provolání.

Všechny české Jednoty a spolky, které působí samostatně aneb v jinonárodních organisacích a mají za účel mezi jiným podporu v pádu nemoci a smrti, jsou tímto žádány, by ve svých schůzích projednaly otázku, zdali by bylo záhadno spojit veškeré české spolky v jeden mohutný celek. Tam, kde výše uvedeně bude uznáno za vhodné, nechtě také spolek zvolí sobě jednoho zástupce do organizačního výboru, který bude mít na starosti ono spojení uskutečnit. Ty řády neb spolky, které nemožou býti representovány zástupcem, mohou tak učiniti dopisem na tajemníka onoho výboru.

Není třeba uváděti výhody, jaké by z takového sdružení vzešly. Každý český spolek vidí nutnost podobného kroku, který až dosud byl a může býti odkládán, avšak ta snaha o sebe zachování nás jednou donutí, bychom jej učinili a čim dříve, tím lépe pro nás.

Počátek k tomuto cíli byl již učiněn 1. ledna 1900. Na tento den byli svoláni zástupci všech místních řádů a spolků do zábavné schůze, pořádané Velkoloží Č. R. a Dam v síni Č. A. S. Školy na 18. ulici. V této schůzi byl předložen program "jak možno spojit veškeré české spolky v Americe". Všichni přítomní zástupci oznamovali, že jich spolky přejí onomu spojení.

Po delší debatě uzavřeno, by

přítomní zástupci se sestoupili co organizační výbor, dále by byla svolána jenerální schůze všech spolků z celých Ameriky k utvoření stálé organisace. Do této schůze a chtě se dostaví každý zástupce s pověřující listinou od svého řádu neb spolku, by s prací se mohlo ihned započeti.

Venkovské řády neb spolky nechtě žaslou dopis, oznamující svoje spolupůsobení.

Schůze se bude odbyvati 4. března 1900 v 9 hodin odpoledne v síni Pat. Č. A. S. Školy na 18. ulici.

Při této práci doufáme, že etněné české časopisy budou nám nápomocny, ješto bez jich působení by tato práce šla velmi zvolna ku předu. Již teď žádáme, by laskavě toto svolání uveřejňovaly až do výše uvedené schůze, by každý Čech v Americe byl s touto myšlenkou obeznámen. Zvláště apelujeme na místní a venkovní týdeníky, by toto svolání otiskovaly až do oně schůze.

Na konec je nutné požadati všechny spolky, by neodkládaly tuto záležitost "až co ostatní učiní", neb kdyby to každý řekl, ostanem státi na stejném místě. A proto jest žádoucnou, by každý tajemník Jednoty, řádu neb spolku toto svolání přinesl do nejbližší schůze svého tělesa a tam je přečetl a když ono těleso výše uvedenou myšlenku schválí, ihned zvolí sobě zástupce do organizačního výboru a toho samého ohlásí nejdéle do 25. února t. r. Venkovní řády neb spolky nechtě oznámit svoje spolupůsobení do té samé doby, by jim mohlo každé usnesení výboru se oznamovat. Tak- též, by mohl být sestaven seznam všech přihlášených spolků. Za organizační výbor

Fr. Pavlíček, 674 S. May St. Chicago, Ill.

Zachráněno život dítěte. P. Marie Nolová, z Ludlow, Ky., sděluje, jak život děťka její radou byl zachráněn. P. Nolová píše Dr. Petru Fahreyovi v Chicago, Ill.: "Můj doktor: Váš obdivuhodný lék zachránil život děťka. Dítě to mělo křeče po osm dlouhých týdnech, a tu leželo na svém lůžku jako mrtvola. Lékař přicházel denně, ale stav děťka se neměnil. Na moji radu matka dala malému trochu Dra. Petra Hoboka. Měla však málo víry, že by miláčka svého mohla zachrániti. Než jaká to radost! Nastala změna k lepšímu a ve dvou týdnech bylo děťko opět zdravo."

Jest to překvapující pozorovati, jak mnoho jest případů, které zjevne tak zvanému vědeckému léčení vzdorují; vzdor tomu utišujícímu účinku Dra. Petra Hoboka povolují.

Lék tento dodává se pouze skrze zvláštní jednatele nebo přímo majitelům samým. Adresujte: Dr. Peter Fahroy, 118 So. Hoyne Ave., Chicago, Ill.

Je nějaký dobrý St. Louisský vlak?

Ano, jeden — St. Louisský flyer — kterýž vyjíždí z burlingtonského nádraží o 4.55 odpoledne a přijíždí do St. Louisu v 7.19 následující ráno.

Vypraven dobře — široké vestibuly, Pintschovo osvětlení, pohodlové vozy, spací vozy.

TICKET OFFICE: 1502 Farnam Street. TELEFON 250. BURLINGTON STATION. 10th and Mason Streets. TELEFON 310.